

Dr hab. Katarzyna Świetła, prof. nadzw. UEK
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
Wydział Finansów i Prawa
Katedra Rachunkowości Finansowej

Kraków, dnia 5.03.2020 roku

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Eweliny Papaj-Wlisłockiej pt. „Uwarunkowania ujawnień danych niefinansowych w sprawozdaniach z działalności spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie” przygotowanej pod opieką promotor dr hab. Marzeny Strojek-Filus, prof. UE oraz dr inż. Aleksandry Sulik-Góreckiej (promotora pomocniczego)

1. Podstawa opracowania recenzji

Recenzja została opracowana w odpowiedzi na pismo Przewodniczącego Komitetu Naukowego Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach Pana Prof. dra hab. Grzegorza Kończaka z dnia 28 stycznia 2020r., którym powierzono mi funkcję recenzenta rozprawy doktorskiej Pani mgr Eweliny Papaj-Wlisłockiej pt. „Uwarunkowania ujawnień danych niefinansowych w sprawozdaniach z działalności spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie” przygotowanej pod opieką promotor dr hab. Marzeny Strojek-Filus, prof. UE oraz dr inż. Aleksandry Sulik-Góreckiej (promotora pomocniczego)

Celem recenzji jest udzielenie odpowiedzi na pytanie czy przedstawiona rozprawa spełnia wymogi zapisane w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i

tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.)

2. Ocena trafności wyboru problemu naukowego

Wybór tematu podyktowany został prezentowanym w rozważaniach Autorki zmieniającym się otoczeniem biznesowym oraz postępującymi procesami globalizacyjnymi, w ramach których zauważalna jest obecnie agresywna konkurencja. Jak trafnie zauważyła Autorka obecne warunki funkcjonowania podmiotów gospodarczych są istotnie różne niż były na przełomie XX i XXI wieku. Stąd oczekiwania wobec rozwiązań rachunkowości mających wspierać interesariuszy w podejmowanych przez nich współcześnie decyzjach.

Należy tu podkreślić, że istotnym nowym wyzwaniem dla rachunkowości staje się jej podejście do zagadnienia informacji niefinansowych oraz zakresu ich ujawniania. Analiza licznej literatury zagranicznej dowodzi, że problem ten dostrzeżono już w latach 90-tych XX wieku co pozwoliło na liczne badania w tym zakresie na rynkach globalnych i próby dostosowania systemów rachunkowości do ewoluującego środowiska gospodarczego. Tym samym możliwa była implementacja nowych rozwiązań sprzyjających współczesnym potrzebom rynku.

Ze względu na znacznie późniejsze dołączenie Polski do grona państw stosujących zasady gospodarki wolnorynkowej (przejście z gospodarki centralnie planowanej na wolnorynkową) również badania i regulacje dotyczące informacji niefinansowych nastąpiły ze znacznym opóźnieniem i wciąż wymagają licznych dalszych modyfikacji. Na tle prowadzonych analiz Autorka zauważyła lukę badawczą w tym zakresie i podjęła się próby jej zmniejszenia.

Należy zatem podkreślić, że dobór tematu jest trafny i aktualny oraz prawidłowo uzasadniony przez Autorkę.

3. Formalna charakterystyka rozprawy doktorskiej

W ocenie recenzentki struktura monografii została skonstruowana w sposób prawidłowy a jej zawartość w formie przyjętej liczby i sekwencji rozdziałów oraz ich treści nie budzi

zastrzeżeń. Dysertacja stanowi logiczną całość podporządkowaną realizacji celów rozprawy i weryfikacji przyjętych hipotez badawczych. Tytuł rozprawy został sformułowany w poprawny sposób i dobrze informuje o jej zawartości. Tytuły poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów prawidłowo prezentują zawarte w nich treści.

Przedłożona dysertacja liczy łącznie 292 strony i składa się ze wstępu, czterech rozdziałów oraz zakończenia. Ponadto zawiera 4 załączniki, spis bibliografii (272 pozycje), aktów prawnych (17 pozycji) które są wynikiem obszernej analizy źródeł teoretycznych pochodzących z literatury krajowej i zagranicznej oraz rozwiązań prawnych zawartych w regulacjach zarówno polskich jak też unijnych i poza unijnych. Analizie poddano także liczne spółki reprezentujące zróżnicowane sektory działalności.

Ponadto w dysertacji zawarto rysunki (41), wykresy (15) i tabele (37).

Istotnym elementem pracy doktorskiej są załączniki prezentujące : Czynniki endo i egzogeniczne raportowania danych niefinansowych – przegląd literatury (załącznik 1), Makro sektory według klasyfikacji Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie (załącznik 2), Opis próby badawczej (załącznik 3), a także Zdefiniowane kategorie i podkategorie ujawnień niefinansowych oraz słowa kluczowe (załącznik 4).

4. Analiza tematu oraz przyjętych celów

W przedstawionej dysertacji badaniu poddano uwarunkowania dotyczące ujawnień danych niefinansowych w sprawozdaniach finansowych spółek notowanych na GPW w Warszawie. Autorka w swoich badaniach podjęła się uzupełnienia istniejącej w jej ocenie luki badawczej dotyczącej ujawniania informacji niefinansowych na tle polskiej gospodarki.

Dobór tematu wymagał przeprowadzenia zarówno obszernych badań teoretycznych jak też empirycznych na tle próby badawczej spółek giełdowych notowanych na GPW w Warszawie, co pozwoliło na sformułowanie zarówno tematu badawczego jak również pytań badawczych a następnie odpowiedź na postawione wątpliwości.

Dla realizacji podjętego badania zaprezentowano cel główny oraz siedem celów szczegółowych. Za cel główny przyjęto: zbadanie uwarunkowań zróżnicowanego raportowania danych niefinansowych ujawnianych w ramach sprawozdań z działalności

spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Autorka dokonała rozdziału celów cząstkowych na przypisane do części teoretycznej i empirycznej rozprawy.

Wśród celów cząstkowych przypisanych części teoretycznej wskazano na trzy:

- a. charakterystykę danych niefinansowych publikowanych w ramach sprawozdania z działalności,
- b. identyfikację oraz klasyfikację uwarunkowań danych niefinansowych na podstawie polskiej i zagranicznej literatury przedmiotu,
- c. wykazanie przeszkód w audytowaniu ujawnianych danych niefinansowych.

W ramach części empirycznej zdefiniowano cztery cele cząstkowe:

- a. zbadanie trendów liczby ujawnień informacji niefinansowych z poszczególnych kategorii w sprawozdaniach z działalności w latach 2012-2017,
- b. zbadanie wpływu wybranych charakterystyk spółek na zakres ujawnień niefinansowych,
- c. ocena jakości ujawnianych danych niefinansowych z uwzględnieniem objętości sprawozdań,
- d. wykazanie ujawnień prospektywnych (*forward-looking information*) w sprawozdaniach spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Za główną hipotezą badawczą rozprawy przyjęto, że raportowanie informacji niefinansowych w sprawozdaniach z działalności spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie jest uwarunkowane zarówno czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi.

Ponadto w dysertacji wymieniono siedem hipotez cząstkowych, podobnie jak cele przypisanych do części teoretycznej i empirycznej.

Realizacja celów cząstkowych w części teoretycznej miała doprowadzić do weryfikacji odpowiadających im trzech hipotez cząstkowych:

- a. we współczesnej rachunkowości obserwowany jest wzrost znaczenia informacji niefinansowych,
- b. czynniki wewnętrzne i zewnętrzne w odmienny sposób wpływają na raportowanie danych prezentowanych w sprawozdaniu z działalności,

- c. specyfika danych niefinansowych oraz brak jednolitego wzorca utrudnia nadzór nad raportowaniem niefinansowym.

Natomiast celom przyjętym dla części empirycznej przypisane zostały cztery hipotezy:

- a. ilość ujawnianych danych niefinansowych publikowanych przez polskie spółki zmienia się na przestrzeni lat.
- b. wybrane czynniki, takie jak branża czy wielkość spółki, wpływają na zakres raportowania danych niefinansowych w sprawozdaniu z działalności jednostki,
- c. objętość sprawozdania może być czynnikiem negatywnie wpływającym na jego użyteczność,
- d. w sprawozdaniach z działalności polskich spółek widoczny jest wzrost ilości ujawnień o charakterze prospektywnym.

Metodami badawczymi przyjętymi przez autorkę dla realizacji założonych celów oraz weryfikacji hipotez są wskazane przez nią we wstępie dysertacji- dla części teoretycznej - krytyczna analiza literatury przedmiotu zarówno krajowej jak też międzynarodowej, aktów prawnych funkcjonujących oraz będących w fazie projektów, a także standardów i wytycznych w tym zakresie.

Natomiast dla badań nad częścią empiryczną wykorzystano wnioski z analizy zawartości sprawozdań z działalności wybranych spółek notowanych na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie. W tym celu przeprowadzono analizę słownikową treści sprawozdań z działalności (*ang. dictionary method of automated content analysis*), do której wykorzystano oprogramowanie W-Labs Professional Report Analyzer 3.0, stworzone na potrzeby podjętych badań.

Dla realizacji dalszej części badań skonstruowano i przeanalizowano autorskie wskaźniki ujawnień niefinansowych. W części empirycznej zastosowano także miary statystyczne takie jak: średnia, odchylenie standardowe, współczynnik zmienności oraz analiza kwartyli.

W efekcie prowadzonych badań i analiz Autorka zaproponowała model regresji liniowej ujawnień informacji niefinansowych.

5. Ocena merytoryczna treści rozprawy

Struktura pracy jest podporządkowana osiągnięciu kolejnych celów cząstkowych prowadzących do realizacji celu głównego oraz weryfikacji hipotez.

We wstępie (8 s.) zaprezentowano przesłanki wyboru tematu badawczego. Wskazano także na cel główny prowadzonych rozważań wraz z przypisanymi mu celami cząstkowymi dla części teoretycznej i empirycznej dysertacji. Przedstawiono również hipotezy przypisane realizacji celów, które miały służyć ich weryfikacji. Autorka prawidłowo wskazała również przyjęte metody badawcze wraz z ich podziałem na dotyczące części teoretycznej i empirycznej rozprawy. W syntetyczny sposób zaprezentowano założenia kolejnych czterech rozdziałów dysertacji (trzech teoretycznych i jednego empirycznego) oraz odniesiono się do autorskiego modelu regresji liniowej opracowanego przez Autorkę jako efekt przeprowadzonych badań.

Rozdział pierwszy: *Znaczenie danych niefinansowych we współczesnej gospodarce* (52 s.) składa się z pięciu punktów. W pierwszym, *Cele współczesnego przedsiębiorstwa* (1.1) zgodnie z przyjętym tytułem zaprezentowano cele w oparciu o liczne źródła literaturowe. Wskazano również na ich umiejscowienie w schemacie działania podmiotu gospodarczego wraz z podziałem na cele główne i szczegółowe. Zwrócono także uwagę na uzasadnienie definicyjne misji i wizji przypisywanej podmiotom gospodarczym a także kryteria klasyfikacyjne celów i swobodę ich kształtowania. Analizie poddano także cele na tle perspektywy czasowej na tle ostatnich 50-ciu lat.

Zdaniem recenzentki propozycja formułowania celów w perspektywie czasowej (rys.2) powinna być punktem wyjścia dla dalszego formułowania definicji celów a więc umiejscowiona w tekście przed identyfikacją celów współczesnego przedsiębiorstwa.

Kontynuacją rozważań zawartych w rozdziale pierwszym jest punkt 1.2 *Koncepcja zrównoważonego rozwoju w biznesie*, w którym omówiono historię powstania koncepcji zrównoważonego rozwoju na tle światowych trendów w tym zakresie począwszy od roku 1972 aż do 2015, a następnie obszary których dotyczy ze szczególnym uwzględnieniem środowiskowego, społecznego i ekonomicznego.

W punkcie 1.3 *Dane niefinansowe w systemie rachunkowości*, zbliżono się do meritum podjętego przez Autorkę tematu badawczego prezentując zarówno cechy danych finansowych jak i niefinansowych na tle szerokiego przeglądu literatury jak też ich kluczowy zakres oraz trudności z jednoznacznym definiowaniem. Autorka zaproponowała przyjęcie dla określenia forward-looking information polskiego odpowiednika w brzmieniu dane (informacje) niefinansowe prospektywne.

Istotnym elementem rozdziału 1.4 jest *Raportowanie danych niefinansowych w kontekście celów współczesnego przedsiębiorstwa*, gdzie omówiono teorie będące podstawą polityki informacyjnej podmiotu gospodarczego. Jako kluczowe wskazano teorię legitymizacji w odniesieniu do społeczeństwa oraz teorię interesariuszy w odniesieniu do substanowiących, kontraktowych i kontekstowych a także teorię instytucjonalną, sygnalizowania i użyteczności decyzyjnej. Wskazano także na cele i teorie współczesnego przedsiębiorstwa w oparciu o potrzebę budowania pozytywnego wizerunku podmiotu gospodarczego.

W ostatnim punkcie analizowanego rozdziału 1.5 *Dane niefinansowe w świetle funkcji sprawozdań finansowych i niefinansowych oraz ich wpływ na decyzje podejmowane przez użytkowników*, przedstawiono zarówno funkcje samej sprawozdawczości finansowej jak też sprawozdań niefinansowych będące propozycją Autorki. Na tym tle Autorka podjęła się własnego opracowania sposobów wykorzystania informacji sprawozdawczych przez różne grupy ich użytkowników. Ponadto za wkład Autorki do niniejszego rozdziału uznać należy autorską definicję danych niefinansowych w brzmieniu: *Informacje niefinansowe należy rozumieć jako zasób danych o jednostce gospodarczej publikowanych poza klasycznym sprawozdaniem finansowym, istotnych z punktu widzenia odbiorców sprawozdania. Cechą charakterystyczną informacji niefinansowych jest fakt, że dostarczają one danych, które nie są ujawniane w sprawozdaniu finansowym lub zakres ich ujawnienia jest niewystarczający. Należy wśród nich wymienić: ogólne informacje o jednostce (w tym dane dotyczące ładu korporacyjnego), informacje ekonomiczne, społeczne, środowiskowe oraz informacje związane z relacjami z pracownikami oraz zwrócić uwagę na znaczenie ujawnień prospektywnych forward- looking.*

W rozdziale drugim (63s.): *Identyfikacja i klasyfikacja czynników wpływających na raportowanie danych niefinansowych w sprawozdaniu z działalności* wyodrębniono cztery główne zagadnienia poddane rozważaniom. W punkcie 2.1 *Wpływ sfery regulacyjnej na zakres ujawnień danych niefinansowych* skupiono się na rozwiązaniach krajowych oraz międzynarodowych w badanych obszarach. Autorka poddała analizie obowiązujące w Polsce wymogi w zakresie ujawniania informacji niefinansowych między innymi na tle UoR i implementacji Dyrektywy 2013/34/UE a także zwróciła uwagę na obszary danych niefinansowych w kontekście możliwych do przypisania im wskaźników KPI wpierających ocenę realizacji przyjętych celów. Omówiła także rolę KSR i regulacji przez nie prezentowanych (KSR 9) w zakresie ujawniania informacji niefinansowych.

Czy przedstawione w tabeli 2, s.75 Najbardziej popularne standardy raportowania niefinansowego nie powinny być elementem punktu 2.1.2? Ponadto czy ze względu na chronologię i historyczne uwarunkowania regulacji w zakresie ujawniania informacji niefinansowych podpunkt 2.1.2 dotyczący regulacji międzynarodowych nie powinien zostać ujęty jako poprzedzający regulacje krajowe (obecny 2.1.1). W podrozdziale 2.1.2 w sposób obszerny i prawidłowy dokonano przeglądu rozwiązań globalnych w zakresie ujawniania informacji niefinansowych na tle MSSF w odniesieniu do Komentarza Zarządu wraz z propozycją jego aktualizacji. W podrozdziale 2.2 *Czynniki warunkujące zakres ujawnień niefinansowych* omówiono *Czynniki endo i egzogeniczne raportowania danych niefinansowych* (2.2.1) w oparciu o szeroki przegląd literatury przedmiotu oraz analizę ich występowania na tle wybranych krajów (szerzej załącznik 1 s.271-279) a także dokonano *Przeglądu i analizy wyników badań dotyczących uwarunkowań raportowania danych niefinansowych* (2.2.2). Na dalszym etapie skupiono się na podejściu mikroekonomicznym a więc w obszarze jednostki *Polityka finansowa jednostki gospodarczej a ujawnienia danych niefinansowych* (2.3) gdzie wskazano na politykę jednostki w tym zakresie. Odniesiono się zwłaszcza do zagadnienia sformułowanego przez Autorkę jako pojęcie polityki pozafinansowej w brzmieniu: *Polityka pozafinansowa jest o wiele szerszym pojęciem, które może być utożsamianie z ogółem przyjętych przez zarząd działań w celu oddziaływania na przygotowywane sprawozdania. Intencją autorki rozprawy było podkreślenie, że polityka pozafinansowa, jako zagadnienie szerokie może także wpływać na raporty finansowe, stąd*

zostało przedstawione sprzężenie dwustronne między raportami finansowymi, a polityką finansową oraz polityką pozafinansową. W dalszej części rozprawy przedstawiono *Propozycję autorskiej klasyfikacji czynników raportowania danych niefinansowych* (2.4). Za istotny wkład Autorki należy uznać zaprezentowane przez nią czynniki warunkujące zakres ujawnień niefinansowych oraz dokonaną klasyfikację czynników raportowania danych niefinansowych.

Techniczną uwagą dotyczącą rozdziału drugiego jest kwestia podziału punktu 2.1 i 2.2. na dwa podrozdziały każdy. Czy dla treści znajdującej się po tytułach tych rozdziałów (a przed tytułami podrozdziałów 2.1.1 i 2.1.2 oraz 2.2.1 i 2.2.2) nie powinny zostać wprowadzone punkty np. wprowadzenie do analizy regulacji (po 2.1) i np. klasyfikacja i uwarunkowania czynników (po 2.2). W przeciwnym razie treść pod tytułem podrozdziału wydaje się być odpowiedzią na wskazane w nim zagadnienie.

Rozdział trzeci (42s.): *Raportowanie danych niefinansowych a ich obiektywizm i wiarygodność* został podzielony na cztery zasadnicze punkty wskazujące na omawiane w nim zagadnienia. W podrozdziale 3.1 *Dane niefinansowe w świetle cech jakościowych sprawozdań finansowych i niefinansowych* Autorka dokonała szerokiej analizy cech jakościowych sprawozdań finansowych w odniesieniu do cech fundamentalnych oraz uzupełniających. Na tym tle sprawdziła możliwość odniesienia ich do sprawozdań niefinansowych względem których zaproponowała odpowiednie cechy takie jak: adekwatność, wierną prezentację, jednolity zakres ujawnień, aktualność i czytelność. Na dalszym etapie rozważań Doktorantka weryfikowała *Możliwość oceny wiarygodności i obiektywizmu danych niefinansowych* (3.2). Wykorzystała w tym celu analizę czynników wpływających na zaufanie do danych niefinansowych. Wśród analizowanych czynników najistotniejszymi były: zaufanie oraz postrzeganie menedżerów i zarządu, zrównoważony zakres ujawnień, prawdopodobieństwo prezentowanych danych oraz audyt zewnętrzny.

Na dalszym etapie Autorka zwróciła uwagę na rolę *Nadzoru nad zawartością raportów danych niefinansowych* (3.3). Analizie poddano badania prowadzone przez liczne instytucje w zakresie badania i weryfikacji raportów zarówno w kontekście globalnym jak również krajowym. Przedstawiono także przeszkody dotyczące audytu sprawozdań niefinansowych w przekroju najczęściej występujących czynników mających wpływ na

zaistniałe trudności i wątpliwości. Autorka poddała analizie także kluczowe standardy audytowania sprawozdań danych niefinansowych. Ostatnim zagadnieniem poruszonym w recenzowanym rozdziale jest *Możliwość kreowania pozytywnego wizerunku jednostki za pomocą danych niefinansowych* (3.4) gdzie przedstawiono kluczowe definicje dotyczące wizerunku przedsiębiorstwa a następnie wskazano na narzędzia służące jego budowie. W tym zakresie analizie poddano narzędzia komunikacji oraz działania w obszarze pracowniczym społecznym i środowiskowym. Odniesiono się także do kwestii etyki odwołując się do zjawiska greenwashingu.

Rozdział czwarty (79s.): *Analiza treści sprawozdań z działalności oraz konstrukcja autorskich wskaźników ujawnień danych niefinansowych* został podzielony na pięć części podporządkowanych realizacji przyjętego celu. W punkcie 4.1 *Metodyka badań i opis próby badawczej* zgodnie z przyjętym tytułem zaprezentowano metodę przyjętą dla analizy treści raportów. Jako najodpowiedniejszą dla prowadzonych badań Autorka wskazała słownikową metodę automatycznej analizy treści. Badania zostały podzielone na sześć zasadniczych etapów a liczebność próby na przestrzeni lat 2012-2017 wynosiła pomiędzy 110 (2013) a 141 (2016). Łącznie przeanalizowano 756 sprawozdań spółek notowanych na GPW w Warszawie co uzupełniono ponadto o analizę sprawozdań na temat danych niefinansowych przygotowywanych od roku 2017 (35 sprawozdań). W ramach prowadzonych badań Autorka wyodrębniła kategorie ujawnień niefinansowych a następnie ich podkategorie wraz ze słowami kluczowymi. Przedstawiła też ujawnienia prospektywne wraz z opracowanymi dla nich słowami kluczowymi. Jak twierdzi Autorka w odniesieniu do analizy jakościowej i ilościowej treści raportów: *Podstawowym założeniem takiego podejścia jest proporcjonalność między częstotliwością ujawnianych informacji a istotnością danego zagadnienia* (s.169). I tu Recenzentka zgłasza pierwsze pytanie: Czy przygotowywanie danych niefinansowych powinno dotyczyć nie tylko sprawozdawczości rocznej ale także śródrocznej i w jaki sposób oraz jak długo powinno być przechowywane?

W dalszej części rozdziału 4.2 *Konstrukcja autorskich wskaźników ujawnień danych niefinansowych* podjęła się skonstruowania wskaźników ujawnień danych niefinansowych, wskaźnika ujawnień informacji prospektywnych oraz wskaźników weryfikujących objętość sprawozdań. Ich algorytm zaprezentowała na rys.40, s.183. Stało się to podstawą weryfikacji

przeprowadzonej w podrozdziale 4.3 *Analiza ujawnień danych niefinansowych prezentowanych w sprawozdaniach z działalności spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie*. Autorka opracowała wartości wskaźnika ogólnych informacji o jednostce na przestrzeni lat 2012-2017 w odniesieniu do indeksów giełdowych. Ponadto dokonała starannego podziału badanych informacji na makro sektory i sektory w podziale na branże a w dalszej części dysertacji przy wykorzystaniu statystyk opisowych potwierdziła, że większość obserwacji dotyczących ujawnień informacji o jednostce koncentruje się wokół mediany w związku z czym rozkład wyników jest rozporoszony w bardzo niewielkim stopniu.

I tu Recenzentka zgłasza drugie pytanie: Czy dane niefinansowe powinny być agregowane na poziomie całej grupy kapitałowej w przypadku zróżnicowanego udziału procentowego w jednostkach zależnych i stowarzyszonych?

W dalszej części dysertacji Autorka poddała analizie wartości wskaźnika informacji ekonomicznych (IEC), informacji społecznych (IS), informacji środowiskowych (IEN) i informacji pracowniczych (IH). Wykorzystała tu wybrane statystyki opisowe w tym test Kruskala-Wallisa. Reasumując prowadzone badania doktorantka przedstawiła, na tle omówionych kategorii, rozkład całkowitego wskaźnika ujawnień (INF) w całej próbie badawczej wraz ze statystykami opisowymi. Osiągnięte wyniki odniosła także do ilości ujawnianych informacji w kontekście spółek z przyjętych indeksów giełdowych. Na tym tle przedstawiła również wartości wskaźnika ujawnień prospektywnych (FDI).

W podrozdziale 4.4. *Statystyczna analiza uwarunkowań ujawnień danych niefinansowych w sprawozdaniach z działalności spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie* wskazała na pozytywne zweryfikowanie hipotez przypisanych do części empirycznej. Tu Autorka poddając weryfikacji główną hipotezę badawczą rozprawy stanowiącą, że raportowanie informacji niefinansowych w sprawozdaniach z działalności spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie jest uwarunkowane zarówno czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, podjęła się statystycznego zweryfikowania wpływu wybranych czynników (zostały one sklasyfikowane w rozdziale drugim). Wykorzystała w tym celu korelacje liniową, korelację rang Spearmana, istotność

statystyczną p-value a następnie w celu transformacji zmiennej kategorycznej na liczbowe zastosowała metodę one-hot.

W ostatnim 4.5 (w dysertacji błąd w numeracji- wpisano 4.6) punkcie rozdziału przedstawiono *Wnioski z badań empirycznych*. Kolejno zaprezentowano w nich realizację przyjętych celów oraz podstawy weryfikacji zarówno hipotez częściowych jak też hipotezy głównej.

Zwieńczeniem rozważań jest zakończenie (8s.) gdzie odniesiono się w syntetyczny sposób do zaprezentowanych w poszczególnych rozdziałach kwestii zarówno teoretycznych jak też empirycznych a także zaprezentowano prawidłowe wnioskowanie na tle przeprowadzonych badań własnych.

6. Strona formalna rozprawy

Praca napisana jest dobrym językiem. Starannie pod względem stylistycznym i edytorskim. Drobne uchybienia stylistyczne bądź literowe dotyczą np. s. 17 jest „jej” powinno być „ich”, s. 23 jest „który” powinno być „które”, s.23 jest „zaczął” powinno być „zaczęło”, s.39 jest „ze” powinno być „że”, itp.

7. Wnioski końcowe

Zgodnie z art. 13 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki „rozprawa doktorska, przygotowana pod opieką promotora [...], powinna stanowić oryginalne dokonanie artystyczne oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej”.

Wykorzystane przez Autorkę metody badawcze wskazane w punkcie 4 niniejszej recenzji zostały wykorzystane w sposób prawidłowy i pozwoliły na prezentację obszaru badawczego oraz sformułowanie prawidłowych wniosków i implikacji dla dalszych badań naukowych oraz praktyki gospodarczej.

Tym samym stwierdzam, że synteza powyższych wniosków pozwoliła na realizację celu głównego, czyli zbadania uwarunkowań zróżnicowanego raportowania danych

niefinansowych ujawnianych w ramach sprawozdań z działalności spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.

Cel główny pracy został spełniony poprzez realizację poszczególnych siedmiu celów szczegółowych a hipotezy, zarówno główna jak i cząstkowe zostały pozytywnie zweryfikowane.

8. Konkluzja

Na podstawie powyższych rozważań, po zapoznaniu się z treścią rozprawy doktorskiej mgr Eweliny Papaj-Wlisłockiej pt. „Uwarunkowania ujawnień danych niefinansowych w sprawozdaniach z działalności spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie” że przedstawiona dysertacja zawiera istotne rozwiązania mogące mieć wpływ na praktykę gospodarczą. Doktorantka dowiodła znajomości zagadnienia oraz wykazała się przenikliwością wnioskowania na tle szeroko zakrojonych badań własnych zarówno teoretycznych jak też praktycznych. Jest to kluczowym dowodem, że przedstawiona dysertacja spełnia wymogi określone w przywołanym artykule ustawy.

Na tej podstawie wnoszę do Komitetu Naukowego Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie jej do publicznej obrony.